

NUMMER 5 | MEI 2020

PDN
Pensioenfonds DSM Nederland

PDNMAGAZINE

We zijn er voor elkaar

Financiële impact van
het coronavirus

Jongeren en pensioen

In gesprek met DSM Next

INHOUD

04 JONGEREN EN PENSIOEN

Jeroen is al 10 jaar actief voor DSM Next, een groep jonge professionals bij DSM wereldwijd. We spraken met hem over jongeren en pensioen.

08 BELEGGEN IN TIJDEN VAN CRISIS

Wat doet PDN met zijn beleggingen naar aanleiding van de coronacrisis?

09 FINANCIËLE IMPACT VAN HET CORONAVIRUS

Het coronavirus heeft gevolgen voor de financiële markten en beïnvloedt de financiële positie van PDN.

11 DE PENSIOENREIS VAN JAN JANSSEN

Jan ging na 40 dienstjaren op 63-jarige leeftijd met (vervroegd) pensioen. Hij vertelt over de vele veranderingen.

09 NIEUWE 'MIJN PDN PENSIOEN'-OMGEVING

10 VERDERE UITWERKING PENSIOENAKKOORD GAAT DOOR

10 VDP ALGEMENE LEDENVERGADERING

15 COLUMN PIEKEREN

Eind januari zaten we als redactieteam bij elkaar en bespraken we de inhoud van deze uitgave. Niet veel later werd de hele wereld geconfronteerd met het coronavirus. Alles werd ineens helemaal anders.

Ons sociale leven kwam stil te liggen. We zitten nu thuis, in isolatie, en vullen onze dagen met thuiswerken, thuisonderwijs en bovenal met gezond blijven. Zeker voor degenen die tot de risicogroep behoren, kan dat voor veel stress zorgen. Iedereen die nu ziek is of een dierbare heeft verloren, wensen wij heel veel sterkte toe.

Het is belangrijk om goed geïnformeerd te blijven. Meer dan ooit zijn we nu aangewezen op digitale communicatie. Als redactieteam, als collega's van DPS en PDN, zien we elkaar alleen nog via de webcams op onze computers. We vergaderen via Microsoft Teams en e-mailen en chatten erop los. Dat zorgt voor een hele andere dynamiek. En ook voor grappige momenten. Collega's die al weken niet naar de kapper kunnen, verschijnen met verknipte kapsels of met wilde haardossen voor de camera.

VERANDERING

Verbazingwekkend hoe snel we aan deze nieuwe werksituatie gewend zijn. Mooi ook om te zien hoe goed ons werk kan doorlopen, ook als we niet vanaf kantoor kunnen werken en aangewezen zijn op een werkplek in de huiskamer, keuken of studeer-/slaapkamer. Bij de samenstelling van dit magazine konden we voor onze interviews geen deelnemers of locaties bezoeken. Dat gebeurde allemaal digitaal. En alhoewel het magazine er daardoor iets anders uitziet en iets later verschijnt, is het toch weer goed gevuld met het belangrijkste pensioennieuws.

De coronacrisis zorgt ervoor dat onze dagelijkse gewoonten worden doorbroken en ons gedrag verandert. Wat betekent dit voor de toekomst? Zijn sommige veranderingen blijvend? Hoe is de situatie op het moment dat jullie dit lezen? Tussen het schrijven van dit voorwoord en dát moment zitten namelijk ongeveer 4 weken. Dat is de tijd die de vormgever, de drukker en de post nodig hebben om het magazine kant-en-klaar af te leveren. Wie weet, kunnen we inmiddels alweer naar de kapper of sportschool of is er al een corona-app gelanceerd. Hoe jullie persoonlijke situatie er op dit moment ook uitziet, we hopen dat dit blad jullie in ieder geval in goede gezondheid bereikt.

Veel leesplezier,

Ilona, Karin, Mark, Maurice & Monique

Jongeren en pensioen

In gesprek met DSM Next

Toen hij 10 jaar geleden in dienst trad bij DSM, kwam Jeroen Nooijens ook in aanraking met DSM Next: een groep jonge professionals bij DSM wereldwijd. We spraken met hem over jongeren en pensioen. En Jeroen had ook nog wel wat vragen voor ons.

Wie: Jeroen Nooijens

Leeftijd: 34

Functie: Associate Scientist Applied Biochemistry

Wat kun je over jezelf vertellen?

"Ik werk nu 10 jaar bij DSM. Bij DSM Food Specialties doe ik applicatie- en biochemie-onderzoek bij Brewing & Beverages met een focus op bier. Mijn werkzaamheden zijn tweeledig: ondersteuning bieden aan onze technische salesmensen en zoeken naar nieuwe innovaties en oplossingen voor de bierindustrie. Vanaf het moment

dat ik in dienst kwam bij DSM, ben ik ook betrokken bij DSM Next. Ik ben een vreemde eend in de bijt, omdat ik al zo lang actief ben bij DSM Next. Dat komt vooral door mijn werkzaamheden voor de ondernemingsraad (OR)."

Wat is DSM Next?

"Bij DSM Next zijn jonge DSM-professionals aangesloten die

evenementen voor elkaar organiseren en samenwerken met DSM. We hebben wereldwijd meer dan 1.000 leden. Er is een centraal bestuur op internationaal niveau en per regio zitten een aantal mensen in dat bestuur. In Nederland horen we bij de regio Noord-Europa. Per site zijn er een aantal afgevaardigden. DSM Next organiseert allerlei evenementen, workshops en seminars die aansluiten bij de strategie en de impact die DSM wil maken op de wereld. In Delft is DSM Next behoorlijk actief. Dat is ook de enige plek waar afgevaardigden van ons in de OR zitten."

"We hadden laatst een duurzaamheids-evenement met de locaties Delft en Hoek van Holland. We bezochten 'I Change'. Dit initiatief wil voedselverspilling minimaliseren in de hele voedselketen rondom de gemeente Delft. We kijken dan hoe wij als DSM Next dat project binnen DSM kunnen helpen en hoe dit project ons ook kan helpen om meer duurzaam te zijn. Vaak organiseren we deze evenementen met een aantal sites samen. In dit geval waren dat Hoek van Holland en Delft. Deze sites liggen heel dicht bij elkaar, maar toch zie je elkaar bijna nooit. Het is dus ook een goede manier om met andere jonge DSM-professionals in contact te komen."

Waarom sloot jij je aan bij DSM Next?

"Ik vond de georganiseerde evenementen interessant om van te leren. Voor je eigen carrière, om bruikbare tips te krijgen en om goed te begrijpen hoe DSM in elkaar steekt. Als je net binnenkomt bij DSM, is het behoorlijk lastig om het grote geheel te zien en om gelijkgestemden te treffen. Jonge mensen die bij DSM starten, vinden het belangrijk bij een bedrijf te werken dat qua waarden bij ze past en dat een verschil maakt in de wereld. 'Purpose-led' sluit prima aan bij mensen die net bij DSM in dienst komen. Het is heel goed om mensen te zien met dezelfde mindset."

Houd je je bezig met pensioen? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet?

"Een klein beetje. Ik probeer vanwege mijn OR-werk wel geïnformeerd te

Evenement DSM Next: 'Garbage walk'

blijven over ontwikkelingen rondom pensioenen, maar ik laat dat ook vaak aan andere OR-collega's over. Collega's die wat ouder zijn en er wat beter in thuis zijn. Met mijn eigen pensioen houd ik me niet zo bezig. Ik ben relatief vroeg begonnen met werken. Voor mijn gevoel sta ik er wel redelijk goed voor. Ik houd de communicatie een beetje in de gaten. Daarnaast heb ik mijn pensioen van bijbaantjes en vorige werkgevers 10 jaar geleden overgedragen naar PDN. Ik

"Ik denk dat jonge mensen geïnformeerd moeten zijn over de zaken die voor hen belangrijk zijn, bijvoorbeeld het oversluiten van je pensioen" (waardeoverdracht, red.).

heb het idee dat ik nog niet zo heel veel keuzes kan maken. Als ik keuzes kon maken, dan zouden dat wel andere zijn dan in het huidige pensioenstelsel."

Welke keuzes zou jij dan maken?

"Ik zou een meer individueel pensioen willen, waarbij ik zelf meer controle heb over hoeveel ik wil inleggen voor mijn

pensioen. Dat kan best wat minder zijn met wat meer risico bijvoorbeeld. Als ik een profiel kon kiezen, dan zou ik wel zo'n keuze maken. Dat is met het huidige systeem volgens mij niet mogelijk en ik weet niet wat er mogelijk is na de hervormingen."

Vind je dat jonge mensen geïnformeerd moeten zijn over hun pensioen?

"Ik denk dat ze wel geïnformeerd moeten zijn over de zaken die voor hen belangrijk zijn, bijvoorbeeld het oversluiten van je pensioen (waardeoverdracht, red.). Jonge mensen hopen vaker van de ene naar de andere baan. Dan is het belangrijk te bekijken of je het pensioen wel of niet meeneemt naar je nieuwe pensioenfonds."

Hoe blijf jij geïnformeerd over je pensioen?

"Ik blader PDN magazine altijd even door. Het is één van de weinige dingen die ik nog thuisgestuurd krijg. Als ik het op mijn werk zou ontvangen, zou ik het waarschijnlijk niet lezen. In deze tijden van corona kun je als alternatief ook een podcast maken. Zo breng je informatie ook op een andere manier. Verder houd ik het landelijke nieuws over het pensioenstelsel een beetje in de gaten. Op mijn afdeling werken genoeg mensen die tegen hun pensioen aan zitten. We spreken aan de koffietafel wekelijks over pensioen. Zeker nu er weer een nieuwe cao komt en er ook weer regelingen komen voor oudere medewerkers, zoals de bedrijfs-AOW." >>

Er bestaan nogal wat misvattingen over pensioen, met name bij jongeren. Hoe denk jij dat dit komt?

“Misinformatie denk ik. Ik heb zelf ongetwijfeld ook wel misvattingen over pensioenen. Het is voor een hoop mensen niet de makkelijkste materie. Dan kunnen er gemakkelijk misvattingen ontstaan. De belangrijkste is dat ik alleen betaal voor de ouderen en dat er straks niets meer over is voor mij. Informele communicatie wakkert dat soort onderbuikgevoelens aan. Als je bijvoorbeeld met een oudere collega praat en die zegt: ‘Ik ben nu 66 en ik kan nog niet met pensioen, want mijn kinderen studeren’. Dan is dat best wel eng. De media spelen ook veel in op dat onderbuikgevoel. Dat helpt ook niet mee.”

“De belangrijkste misvatting is dat ik alleen betaal voor de ouderen en dat er straks niets meer over is voor mij.”

Heb je een pensioendroom?

“Nee, nog niet. Als mensen mij nu vragen hoe mijn leven er over 5 jaar uitziet, dan weet ik dat ook niet. Ik zie wel wat er gebeurt. Ik werk parttime. Werk en privé zijn bij mij niet zo strak gescheiden. Ik probeer gewoon te genieten en tijd door te brengen met mijn dochter. Als ik nadenk over mijn pensioen, dan ligt dat in dezelfde lijn. Misschien ga ik tegen die tijd 0,4 of 0,6 werken, omdat ik mijn werk leuk vind en duurzaam inzetbaar wil blijven. Mijn vader doet dat ook. Hij is leerkracht en gaat nu gedeeltelijk met pensioen. Daarnaast blijft hij voor invaltaken een halfjaar lesgeven. Gedurende de winter, want dan gaat hij toch niet op reis. Dat klinkt hartstikke leuk. Je kunt het werk dat je leuk vindt blijven doen en je hebt ook vrije tijd. Zo’n soort pensioenambitie vind ik wel aantrekkelijk.”

Jeroens vragen aan PDN

Als je stopt bij DSM, is het dan verstandig om je pensioen mee te nemen naar je nieuwe werkgever? Of andersom: hoe krijg je van je andere baan alles naar PDN en wat is dan de beste manier? Moet dit binnen een bepaalde periode en is er een online register waar je dit kunt opzoeken?

Via www.mijnpensioenoverzicht.nl kun je al het pensioen terugvinden dat je in Nederland hebt opgebouwd. Het oversluiten van pensioen is niet meer gerelateerd aan een periode. Die wettelijke termijn is sinds een paar jaar losgelaten. Of het verstandig is om over te sluiten, is helemaal afhankelijk van je eigen situatie, van je nieuwe werkgever en van je pensioenfonds. Hoe is bijvoorbeeld de financiële situatie van het pensioenfonds. Je moet dat per persoon bekijken.

“Dat soort zaken zijn natuurlijk voor alle jongeren van belang, dus daaraan zou je dan meer aandacht kunnen besteden”, merkt Jeroen op.

PDN doet dat door nieuwe medewerkers, en dus nieuwe deelnemers van het pensioenfonds, een startbrief te sturen waarin dit soort informatie staat. Het probleem is dat niet iedereen die startbrief (goed) leest.

“Je krijgt behoorlijk wat informatie toegestuurd als je aan een nieuwe baan begint”, reageert Jeroen. “Zo’n pensioenbrief gaat dan op de stapel ‘dat moet ik nog een keertje doen’. Ik heb het zelf wel geregeld, maar ik kan me voorstellen dat het voor veel internationale mensen abracadabra is.”

Communiceren jullie tweetalig?

Alle communicatie is tweetalig, Nederlands en Engels. Deelnemers kunnen zelf doorgeven of ze informatie in het Nederlands of het Engels willen ontvangen. Dat kan nu nog alleen via de Pension Desk. In de toekomst, in een volgende versie van het nieuwe deelnemersportaal, kun je dat zelf regelen.

Wat kun je als jongere nu doen aan je pensioen?

We hebben goede ervaringen met en krijgen goede feedback over de pensioengesprekken. In zo’n gesprek brengen we samen met jou de verwachte inkomsten en uitgaven in kaart. Als je dat daarna zelf elk jaar even doet, dan kun je voor jezelf een pensioenambitie bepalen. Stel dat je met 65 jaar met pensioen wilt. Dan moet je dus weten hoe je inkomsten er dan uitzien. Je moet ook weten welke uitgaven je dan verwacht te hebben. Matcht dat goed, dan is 65 jaar jouw pensioenambitie.

Dan stuur je dus vooral op mijn levensstijl en hoeveel uitgaven ik heb?

Ja. We kijken voor jouw individuele situatie naar de inkomsten en uitgaven. En dan kom je er misschien wel achter dat je eerder dan met 65 jaar met pensioen kunt. Als je dat elk jaar even checkt, dan weet je binnen een kwartier of je nog steeds op de juiste koers zit. Op die manier kun je er, ook als je jong bent, achter komen of je jouw pensioenambitie nog steeds kunt waarmaken.

Denk je dat mensen van 34 jaar al een pensioenambitie hebben?

Die komen we zeker tegen. We sturen iedereen die 40 jaar wordt een persoonlijke uitnodiging om zich aan te melden voor een gesprek. De mensen die deelnemen aan zo’n gesprek, zijn er heel positief over. Dat zijn onze ambassadeurs.

“Als ik naar mijn eigen financiële situatie kijk, dan voelt het alsof ik er goed genoeg voor sta om op tijd met pensioen te gaan”, zegt Jeroen. “Ik draag al 12 jaar pensioenpremie af en doe zelden

gekke uitgaven. Alleen verandert die situatie vast nog wel 5 keer voordat ik de pensioengerechtigde leeftijd heb. Mijn dochter gaat bijvoorbeeld een keer studeren, misschien wel 10 jaar lang. Ik zie het wel. Het overkomt me. Ik denk dat dit vaak de mentaliteit is rondom pensioenen: het overkomt je. Totdat het op een gegeven moment heel dichtbij komt. Dan moet je er iets aan doen. En dan wordt het opeens actueel en misschien stressvol.”

Waar moeten jongeren vooral op letten?

Ook als je jong bent, is het goed om de inkomsten en uitgaven nu al in kaart te brengen. Zo kun je elk jaar bijsturen. Ga je er pas op je 60ste naar kijken, dan heb je niets meer bij te sturen. Dan ben je te laat. Je hoeft het nu niet tot op de euro nauwkeurig in beeld te hebben, maar je kunt wel de basis neerzetten en dan een jaarlijkse check doen. Stel dat er iets verandert in je situatie. Je gaat bijvoorbeeld minder uren werken. Check dan ook even welke gevolgen dat heeft voor je pensioen. Daarnaast zitten er ook een aantal verzekeringen ingebouwd in je pensioen, bijvoorbeeld een arbeidsongeschiktheidspensioen en een partnerpensioen. Dat is ook allemaal goed om te weten. En heb je misschien een partner die nog niet is aangemeld bij het pensioenfonds? Bij een huwelijk gebeurt dat automatisch, maar bij een samenlevingscontract niet. Dan moet je zelf je partner aanmelden, zodat die recht heeft op partnerpensioen. En je noemde het zelf al: het oversluiten van je pensioen als je naar een nieuw pensioenfonds gaat. Dat zijn allemaal dingen die ook spelen voor jongeren.

Waarom willen jullie jongeren geïnteresseerd krijgen in pensioen?

We willen dat ze het goed regelen voor zichzelf. Ook willen we eventuele misvattingen wegnemen. Als je denkt dat je nu alleen maar premie betaalt voor de huidige gepensioneerden en dat er straks, als jij met pensioen gaat, geen geld meer over is, dan ben je niet erg gemotiveerd om naar je pensioen te kijken. Je denkt dat er toch niets aan te doen is. Om die misvattingen weg te nemen, willen we jongeren meer

geïnteresseerd krijgen in pensioen. We willen dat ze de aangeboden informatie lezen. Nu zien we dat ze die informatie vaak bij voorbaat al weggooien of niet lezen. Dat is jammer, want dan blijf je dus verkeerd geïnformeerd over pensioen.

“Ik denk dat persoonlijke communicatie dan het beste werkt”, antwoordt Jeroen. “Mensen beseffen dan dat het belangrijk is voor hen en op hen van toepassing is. Ze worden zich dan meer bewust van hun eigen situatie en het verheldert eventuele misvattingen. Stuur ze gerichte communicatie, afgestemd op hun situatie. Net zoals die uitnodiging voor een pensioengesprek, als je 40 jaar wordt.”

Beheren jullie het vermogen zelf of besteden jullie dat uit?

Dat doet PDN voor het grootste gedeelte zelf, via de vermogensbeheerders van DPS.

Zijn er bepaalde regels voor groene beleggingen? Of restricties met bijvoorbeeld wapenhandel?

Ja, we hebben een maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid. Op onze website, onder ‘Downloads’, vind je het duurzaamheidsverslag terug.

Wat maakt PDN anders dan andere pensioenfondsen?

De persoonlijke benadering. We kennen onze deelnemers, want het zijn onze collega’s. Als je onze Pension Desk belt, dan krijg je een collega aan de lijn en geen call center. We proberen alle vragen zo snel en zo goed mogelijk te beantwoorden met een persoonlijke benadering. We bieden al jaren individuele pensioengesprekken aan en organiseren informatiesessies over pensioenen op locatie. We zijn één van de weinige pensioenfondsen die dat op die manier doen.

We zijn ook nog één van de weinige ondernemingspensioenfondsen: een eigen pensioenfonds van de onderneming zelf. In 1994 waren er in Nederland 1.300 à 1.400 pensioenfondsen. In 2019 nog maar 240. Daar zitten wij als

ondernemingspensioenfonds tussen. En dan hebben wij ook nog de uitvoeringsorganisatie binnen de onderneming zelf. Dat is helemaal uniek.

Wordt PDN als prettig ervaren? Meten jullie dat?

Ja, we doen diverse onderzoeken. In 2019 maten we bijvoorbeeld tijdens 2 onderzoeken de tevredenheid. We deden een tweejaarlijks deelnemersonderzoek. Daarnaast deden we een onderzoek naar zekerheid en risico’s als input voor het beleggingsbeleid. In beide onderzoeken kregen we goede cijfers voor tevredenheid en vertrouwen. Van de deelnemers die nog pensioen opbouwen en het onderzoek invulden, had 85% vertrouwen in PDN. Van de gepensioneerden was dat zelfs 90%. We zien dat het vertrouwen bij ondernemingspensioenfondsen als PDN een stuk hoger is dan bijvoorbeeld bij bedrijfstakpensioenfondsen als Metaal of Zorg. Bij PDN zit de werkgever veel dichterbij.

Tot slot vragen wij aan Jeroen: Wat ga je anders doen naar aanleiding van dit interview?

“Ik denk dat ik dat pensioenregister voor de zekerheid eens ga checken. Of ik al mijn pensioenen wel heb overgezet, ook van mijn bijbaantje bij de supermarkt 20 jaar geleden. Omdat ik in de OR zit, probeer ik ook aandacht te besteden aan dit soort informatie tijdens een evenement van DSM Next. Dan kan ik op die manier mijn steentje bijdragen aan pensioencommunicatie. Ik heb nu wat meer informatie, dus dat kan ik dan weer wat specifieker doen.”

We sluiten ons gesprek af met de afspraak om in Delft een informatiesessie over pensioen te organiseren. Als het nieuwe deelnemersportaal met de nieuwe pensioenplanner is uitgerold, nemen we daarvoor opnieuw contact met elkaar op.

We zijn er voor elkaar

Het zijn onzekere tijden waarin onze gezondheid voorop staat. Het openbare leven, ons sociale leven, ligt al een hele tijd stil. Kinderen krijgen online les, waar mogelijk werkt iedereen thuis en we vermijden sociale contacten. Dat raakt ons allemaal en het vergt veel flexibiliteit en veerkracht. Het zorgt ook voor saamhorigheid en mooie initiatieven, zoals boodschappen doen voor elkaar en allerlei diensten die ondernemers aanbieden. Mijn waardering gaat uit

naar iedereen die in deze omstandigheden voor elkaar zorgt.

PDN zorgt voor je pensioen

Bij PDN werken we ondertussen door voor jullie pensioen. Het bestuur en de medewerkers van onze dienstverlener DSM Pension Services zetten zich volledig en vol overgave in. Ze zorgen voor een zo goed mogelijk beheer van het vermogen van ons fonds. Ze voeren alle overige processen uit en zorgen dat we bereikbaar zijn én blijven. De pensioenen betalen we vanzelfsprekend gewoon uit.

Vragen en informatie

De medewerkers van de Pension Desk doen er vanaf hun thuisadres alles aan om jullie vragen te beantwoorden via telefoon en e-mail. Ook papieren post kunnen we ontvangen en versturen. Via onze website blijven we jullie op de hoogte houden over actuele ontwikkelingen bij PDN. Ik raad jullie dan ook aan om de website regelmatig te bezoeken.

We zorgen er samen voor dat we alle noodzakelijke maatregelen nemen om het coronavirus te bestrijden en met name de kwetsbare groepen in onze samenleving te beschermen. Voor nu wens ik jullie alle sterkte en gezondheid toe.

Edith Schippers
Voorzitter PDN

Beleggen in tijden van crisis

Eind 2019 werd duidelijk dat er in de Chinese miljoenenstad Wuhan een uitbraak was van besmettingen met een nieuw coronavirus, COVID-19. In eerste instantie was het een 'China-probleem', maar eind februari werd duidelijk dat het coronavirus ook de rest van wereld raakte.

Door grote paniek op de financiële markten daalden de aandelenmarkten vanaf medio februari tot eind maart met circa 30%. Ook rentes daalden in eerste instantie, maar stegen later weer door ingrijpen van overheden en centrale banken. Tegelijkertijd heeft ook een

olieconflict tussen Rusland en Saudi-Arabië invloed op de financiële markten. Sinds begin januari nam de olieprijs met ongeveer 60% af. Dat zorgde met name voor lagere aandelenkoersen van oliemaatschappijen.

Naar aanleiding van de coronacrisis en de hierdoor gedaalde dekkingsgraad, voert PDN veel overleg met relevante partijen. De Commissie Beleggingen overlegt bijvoorbeeld regelmatig met externe adviseurs en met de beleggers van DPS over de beleggingsmarkten. Hierbij bespreken ze met name wat dit eventueel betekent voor de langetermijnverwachtingen en of er urgente problemen spelen op het gebied van portefeuillebeheer. Alle besluiten worden nadrukkelijk afgewogen in het kader van risico en rendement in deze bijzondere marktomstandigheden.

Meer informatie is ook te vinden op de PDN-website.

Financiële impact van het coronavirus

Het coronavirus heeft gevolgen voor de financiële markten. De aandelenmarkten daalden en de rente zakte nog verder. Beide ontwikkelingen beïnvloeden de financiële positie van PDN. Het effect op onze dekkingsgraad is negatief. Het bestuur van PDN volgt deze ontwikkelingen nauwlettend en beoordeelt of het in actie moet komen en het strategische beleid moet wijzigen. De Commissie Beleggingen adviseert het bestuur hierbij.

Op dit moment heeft het coronavirus geen effect op de pensioenuitkering, op het opgebouwde pensioen of op het recht op partner- en wezenpensioen. Pas als de dekkingsgraad té lang té laag is, zijn er misschien aanvullende maatregelen nodig, zoals het verlagen van de pensioenen.

Uiteindelijk is de situatie op 31 december van dit jaar bepalend. We weten nu dus nog niet wat de gevolgen van het coronavirus zijn voor onze deelnemers. Dit hangt onder meer af van de ontwikkeling van de dekkingsgraad in de komende maanden en of de overheid nog ondersteunende maatregelen gaat nemen. Als de economische situatie de rest van het jaar niet verbetert, dan is de kans groot dat we de pensioenen in 2021 moeten verlagen.

De ontwikkeling van de dekkingsgraad kunnen jullie volgen op onze website onder de knop 'Dekkingsgraad en andere financiële cijfers'.

Nieuwe 'Mijn PDN pensioen'-omgeving

We werken al een aantal maanden aan een nieuwe 'Mijn PDN pensioen'-omgeving: het deelnemersportaal achter de inlog. De planning is door de coronamaatregelen helaas wat opgeschoven.

De nieuwe omgeving is qua uiterlijk afgestemd op onze website en voor iedere doelgroep aangevuld met specifieke informatie (tegels). De pensioenplanner is overzichtelijker en eenvoudiger in te vullen én de inbox met je documenten ziet er beter uit. Dat zijn slechts een paar aanpassingen die al een tijdje op onze wensenlijst stonden.

We kunnen bijna live gaan met de eerste versie van het nieuwe deelnemersportaal. Het communicatiepanel van PDN deed de allereerste ervaringen op. 'Ziet er goed en overzichtelijk uit', 'vernieuwend', 'goed gerangschikt' en 'bij de tijd', zijn slechts enkele positieve opmerkingen die we ontvingen. Ook had het panel een aantal ideeën voor aanpassingen zoals een chatfunctie. We onderzoeken welke aanpassingen en uitbreidingen we kunnen doorvoeren in versie 2 van het portaal, later dit jaar.

Laat je binnenkort verrassen als je de website bezoekt en inlogt in 'Mijn PDN pensioen'.

Wil jij in de toekomst ook meehelpen aan een betere communicatie van PDN? Word dan lid van het communicatiepanel. Stuur voor meer informatie een e-mail naar redactie.pdn@dsm.com.

VERDERE UITWERKING PENSIOENAKKOORD GAAT DOOR

Vorig jaar kwam er net voor de zomer een pensioenakkoord. Omdat veel zaken slechts op hoofdlijnen waren afgesproken, verwachtten alle partijen een lang uitwerkingstraject. Even dreigde de covid19-crisis de zaken nog te vertragen, maar dat valt gelukkig mee. De uitwerking en de overleggen gaan gewoon verder. Het doel is dat minister Koolmees voor de zomer met een kabinetsbrief komt met een verdere uitwerking van het pensioenakkoord. Daarna zal de overheid alles in nieuwe wetgeving moeten gieten. Om de transitie daadwerkelijk te maken, zijn waarschijnlijk nog meerdere jaren nodig.

Het pensioenakkoord bevatte ook twee afspraken die op het lijstje van spoedeisende wetsvoorstellen van het kabinet staan. Eén is de verhoging van de AOW-leeftijd. Tot nu toe stijgt de AOW-leeftijd net zo hard als de toename van de levensverwachting. Er is afgesproken dat als de levensverwachting met één jaar stijgt, de AOW-leeftijd met acht maanden omhoog gaat. Dit moet nog wettelijk worden geregeld. In de huidige wetgeving gaat de AOW-leeftijd in 2025 naar 67 jaar en drie maanden. Zodra de wet is aangenomen, blijft de AOW-leeftijd in 2025 op 67 jaar staan. Het kabinet wil de wet dit jaar nog aanpassen.

Het andere spoedeisende wetsvoorstel gaat over de mogelijkheid om op het moment van pensioneren eenmalig een bedrag van maximaal 10% van het beschikbaar pensioenkapitaal op te nemen. Dit is een wettelijk recht van elke deelnemer, waaraan wel strikte voorwaarden zijn verbonden. Een van die voorwaarden is dat opname van het bedrag alleen kan op de datum dat het pensioen ingaat. Omdat het kabinet veel waarde hecht aan de uitbreiding van de keuzevrijheid voor deelnemers, kan deze wet al per 1 januari 2021 van kracht worden. Uiteraard moet de overheid in dat geval het wetgevingstraject zonder al te veel obstakels kunnen doorlopen.

ALGEMENE LEDENVERGADERING VDP 2020

In 2019 stonden de media bol van de discussies rond een nieuw pensioenstelsel. In 2020 zijn de betrokken partijen in allerlei platforms bezig een pensioenstelsel te creëren dat toekomstbestendig is en alle partijen recht doet.

De coronacrisis doorkruist op dit moment alle pensioenontwikkelingen. Ze brengt enerzijds de financiële resultaten van de pensioenfondsen in gevaar en anderzijds plaatst ze het denken over pensioenen mogelijk in een nieuw perspectief.

De Vereniging van DSM gepensioneerden (VDP) volgt deze ontwikkelingen op de voet en maakt zo nodig haar zorg en visie kenbaar bij PDN en de landelijke Koepel Gepensioneerden.

Vergadering uitgesteld

Zoals gewoonlijk was de Algemene Ledenvergadering (ALV) van de VDP ook dit jaar gepland in het voorjaar. Echter de coronacrisis gooide aardig wat roet in het eten. Om veiligheidsredenen en met het oog op de (aanstaande) Tijdelijke wet COVID-19 Justitie en Veiligheid besloot het bestuur van de VDP om de Algemene Ledenvergadering uit te stellen tot het najaar van 2020.

Info online

Leden van de VDP kunnen de vergaderstukken op korte termijn online bekijken en kunnen daar ook op reageren. Ook de cv's van de nieuwe bestuursleden worden op de website achter de inlog geplaatst. De goedkeuring van de bestuursbenoemingen vindt in de volgende Algemene Ledenvergadering plaats.

Bestuursverkiezingen afgerond

In juli 2020 treden 2 bestuursleden namens de pensioengerechtigden af. Daarom vonden er verkiezingen plaats voor nieuwe bestuursleden. Tot en met 25 april jongstleden konden pensioengerechtigden stemmen op 8 kandidaten. In totaal werden 1.124 papieren stembiljetten ingestuurd en werd er 2.267 keer digitaal gestemd. Bij het ter perse gaan van dit magazine was de uitslag nog niet bekend. We maken de 2 nieuwe bestuursleden bekend op de PDN-website. De Nederlandsche Bank (DNB) toetst de nieuwe bestuursleden eerst nog. Keurt de DNB hen goed, dan start hun bestuurslidmaatschap op zijn vroegst op 1 juli 2020.

De pensioenreis van Jan Janssen

Jan Janssen geniet in de Maasvallei in Meers.

“Jarenlang leefde ik met het idee dat ik op 60-jarige leeftijd het arbeidsbijltje zou neerleggen. Door stevig in de prepensioenregeling te sparen, was dat mogelijk. Maar er werd op allerlei manieren roet in mijn eten gegooit. De AOW die ik vanaf 65 jaar kon verwachten, werd opgeschroefd naar 67 jaar en 3 maanden. De PPS-regeling hield op te bestaan. De aanvulling op de AOW-uitkering werd afgeschaft. De pensioenrechten die ik tot 2012 bij DSM opbouwde, waren gebaseerd op een pensioenleeftijd van 65 jaar. Dat werd verhoogd naar 66 jaar en later naar 67 jaar. Ik spaarde ook nog in de regeling Vrijwillig Pensioen Sparen en in de levensloopregeling, maar ook die werden afgeschaft. En toch..... Uiteindelijk bood zich toch nog een mogelijkheid aan waardoor ik op mijn 61ste kon vertrekken.”

Prima geregeld

“Ik verliet DSM, ook ingegeven door lichamelijke ongemakken, met een regeling waarmee ik vrijwillig plaatsmaakte voor een jongere boventallige DSM-collega. Dat was precies op de dag dat ik 40 dienstjaren achter de rug had. Aansluitend aan een overgangperiode van bijna 3 jaar ging ik eind 2019 met pensioen. Ik was toen 63 jaar en moest mijn pensioen dus naar voren halen. Omdat ik nu nog geen AOW ontvang, maak ik ook gebruik van de zogenoemde 'hoog-laag constructie'. Ik ontvang een hoger PDN-pensioen in de periode dat ik nog geen AOW krijg. Dat gaat ten koste van mijn PDN-pensioen als ik wel AOW krijg. In de praktijk blijft mijn pensioen op gelijke hoogte. Wat mij betreft prima geregeld.”

Mechanische telmachines en ponstypistes

“Toen ik in 1976 bij de Personeels- en Loonadministratie van DSM begon, werden mechanische telmachines ingewisseld voor elektronische. Ik zag die telmachines dus komen en gaan. Zolang is 44 jaar. De oudere collega's telden in die tijd nog op mechanische telmachines. Om +1 of -1 te rekenen, moest je een schuif één keer voor- of achteruit ronddraaien. Als het om tientallen ging, moest je een schuif verzetten. Ik moet zeggen, die vaak oud-mijnbeambten konden razendsnel met die apparaten overweg. Ze beweerden sneller te zijn dan een elektronische telmachine en gaven aan geen berekeningen meer te kunnen maken zonder hun mechanische apparaat. Het lukte een collega de daad bij het woord te voegen. Tot zijn pensioen dwong niemand hem meer om berekeningen te maken. Van die klus was hij dus verlost. Hij hoefde dat nieuwe enge, elektronische rekenapparaat gelukkig niet aan te leren. Die modernisering bleef hem bespaard.”

“Ook was er in die begintijd één computer voor alle personeels- en loonadministraties, met duizenden medewerkers meer dan nu. De wijzigingen, bijvoorbeeld een nieuw adres, hielden we bij in de maandelijkse print van de database. Vanuit die print werden de mutaties op formulieren geschreven. Ponstypistes, ik denk zo'n 50 in totaal, prikten de formulieren in ponskaarten. Die ponskaarten maakten het mogelijk de wijzigingen in de computer in te lezen via een magneetband. Ik zie de kasten met allemaal magneetbanden nog voor me. Nadat de mutaties waren verwerkt, maakten we de loonkaart en een nieuwe print van de database. Daarin konden we opnieuw de maandelijkse wijzigingen aanbrenge- gen. In de loop der jaren is dit proces versimpeld tot op je laptop een mutatie in een rubriek aanbrenge- en op enter klikken.”

“En zo veranderde er meer, pak bijvoorbeeld het personeelsbeleid. Ik zag het veranderen van zorgzaamheid naar zoek het zelf maar uit. Toch kijk ik terug op

een fijne loopbaan. DSM was een goede werkgever. De balans is positief.”

Carrièrekansen oprapen

“Bij de Personeels- en Loonadministratie groeide ik van de ene functie in de andere. Als eerste: de uitbetaling van kinderbijslag. DSM was een 'superzelfdoener' en mocht die zelf aan haar medewerkers betalen. Daarna verhuisde ik via ziekmeldingen en de personeelsadministratie naar de loonadministratie. De carrièrekansen lagen voor het oprapen. En dat deed ik. Zelfs zodanig dat mijn opleidingsniveau geen gelijke pas hield met mijn functieniveau. En ik moest nog zolang. Ik besloot opnieuw te gaan studeren. Eerst twee jaar Sociale Verzekeringen, daarna behaalde ik voor mijn plezier het Horecadiploma voor het Cafébedrijf. Het diploma Sociale Verzekeringen hielp bij een nieuwe carrières- tap. Op 1 mei 1984 werd ik chef van het pas opgerichte Personeelsinformatie- bureau. Opleiding en werkniveau bleven hierdoor nog steeds in onbalans. Ik ging verder studeren. DSM faciliteerde mijn

vierjarige hbo-studie Personeelswerk (Sociale Academie, red.). Uiteindelijk kwam ik via een aantal tussenstappen daadwerkelijk in het personeelswerk terecht. Van lange duur was dat niet. Toen ik bijna 50 was, ging ik namelijk een voorbereidingsjaar volgen aan de Academie Beeldende Kunsten Maas- tricht. Het resulteerde in een toelating. Dat was alleen niet te combineren met een dagtaak als Human Resources-adviseur. In de functie van Communication officer kon dat wel. Ik startte daarom in 2004 aan een nieuwe baan bij DSM Pension Services.”

Niets moet, alles mag

“Na mijn werkzame leven heb ik mij niet verveeld. In de beginperiode pakte ik heel wat klussen in en rond het huis op. Ik legde onder meer nieuwe vloeren, plaatste nieuwe plinten en schilderde ramen en deuren. Ik maakte van steigerhout kinderstoeltjes, een insecten- hotel en een hangende kruidentuin. Ook de kinderen profiteerden af en toe van mijn klushobby. Op het moment dat

Wandelgroep van gepensioneerde ex-collega's en vrienden in de Maas bij Meers

Paspoort Jan Janssen

Geboren: 13 december 1955

Bijna 44 jaar getrouwd met José, 2 kinderen (zoon Jules en dochter Jessie), 3 kleinkinderen (Devin, Noor en Jule).

Loopbaan bij DSM:

- Medewerker Personeels- en Loonadministratie;
- Groepsleider Personeelsinformatiebureau;
- Personeelsfunctionaris;
- Communication officer bij DSM Pension Services.

Maakte gebruik van een overgangsregeling toen hij 61 jaar was en ging in 2019 op 63-jarige leeftijd met (vervroegd) pensioen.

veel van dat werk achter de rug was, stak ik meer tijd in hobby's als fietsen, wandelen en fotograferen. Dat leverde heel wat fotovideo's op, veelal met als thema mijn dorp Meers en de Maas. Die video's staan op mijn eigen website. Daar zie je ook mijn werk dat ik maak als 'kunstelaar', zoals ik het zelf noem. Fietsen doe ik niet alleen in de omgeving. Afgelopen zomer trok ik naar het Belgische Torhout. Daar maakte ik fietstochten naar onder andere Brugge en Oostende. Heerlijk. Mijn foto toestel draag ik nagenoeg altijd bij me. Zeker als ik één van mijn vele struintochten langs de Maas onderneem.”

“Toch komen mijn hobby's de laatste tijd weer wat minder op de voorgrond. Dankzij een idee van mijn vrouw José kochten we eind vorig jaar een tweede huisje. Om verschillende redenen. Als investering, maar misschien ook wel om zelf kleiner te gaan wonen of om het te verhuren. Het huisje ligt in het gehucht Maasband, letterlijk op een steenworp van de Maas. We hebben ons voorgenomen het huisje in de komende 2 jaar te renoveren. We doen zoveel mogelijk zelf. Zo hing ik onlangs voor het eerst in mijn leven een deur af en maakte ik zelf lades. Het is heerlijk om op je gemak te klussen. Niets moet, alles mag. Niemand zit me achter de

“ Pensioen: ik kan het iedereen aanbevelen

veren. En heel belangrijk: je hoeft 's avonds niet alles weer op te ruimen. Je trekt de deur achter je dicht en gaat terug naar een opgeruimd huis. 's Morgens ga je verder waar je bent gebleven. Ik geniet ervan.”

“Tussendoor is er nog tijd genoeg voor andere dingen. We hebben 3 kleinkinderen. Natuurlijk zorgen we enkele dagen per week voor de opvang. Ik moet eerlijkheidshalve wel zeggen dat mijn vrouw José dit vooral doet.”

“Op ad-hocbasis help ik als vrijwilliger van Natuurmonumenten in de Maasvallei bij Meers. Op dit moment zet ik samen met de boswachter een struintocht uit met historische verwijzingen. Ook gids ik zo nu en dan groepen door de Maasvallei. Op warme dagen ga ik zelfs door het water. Elke eerste vrijdag van de maand wandel ik met 5 leeftijds- genoten, oud-collega's en vrienden, her en der in Limburg en over de grens in België of Duitsland. Na afloop lunchen we samen en drinken we een lekker kloosterbiertje uit de tap. Dat is altijd heel gezellig. Ik zou het niet meer willen missen. Samengevat, pensioen: ik kan het iedereen aanbevelen.”

Betaaldata pensioenen

PDN maakt de pensioenen - met uitzondering van december - op de 27ste van de maand over. Als de 27ste in een weekend valt, dan betalen we de pensioenen eerder uit.

Betaaldata 2020

mei	27
juni	26
juli	27
augustus	27
september	25
oktober	27
november	27
december	21

Dekkingsgraad PDN

Een belangrijke graadmeter voor de financiële gezondheid van een pensioenfonds is de dekkingsgraad. Het geeft de verhouding aan tussen het vermogen van PDN (pensioenvermogen) en de pensioenen die PDN nu en in de toekomst moet uitbetalen (pensioenverplichtingen). Als de dekkingsgraad bijvoorbeeld 110% is, dan staat tegenover elke € 100 die PDN moet uitbetalen aan gepensioneerden € 110 aan vermogen. PDN maakt de cijfers elk kwartaal bekend op de website.

Onderstaande tabel toont de dekkingsgraad vanaf 2016

Stand per einde	Dekkingsgraad	Beleidsdekkingsgraad	Gehanteerde rente	Rendement (t/m)
2016	102,8%	98,8%	1,3%	7,6%
2017	110,1%	107,8%	1,5%	5,6%
2018	105,0%	109,3%	1,3%	-1,8%
Q1 2019	105,2%	108,2%	1,1%	5,9%
Q2 2019	101,6%	106,8%	0,8%	8,4%
Q3 2019	97,6%	103,6%	0,4%	12,1%
Q4 2019	104%	102,3%	0,7%	12,7%
Q1 2020	91,2%*	99,8%*	0,4%*	-6,6%*

*Voorlopige cijfers

Bij beslissingen over toeslagverlening of korten moeten pensioenfondsen gebruikmaken van de zogenoemde 'beleidsdekkingsgraad'. Deze dekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste 12 maandelijkse dekkingsgraden.

Broodje aap pensioen

Het heeft geen zin om mij te verdiepen in mijn pensioen. Alles wijzigt toch nog.

Wat in ieder geval niet verandert, is het pensioen dat je tot nu toe al hebt opgebouwd. Het klopt dat de regeling voor toekomstige opbouw nog kan wijzigen, maar de verwachte doorrekening in de pensioenplanner geeft je wel een goede indicatie voor de toekomst. Op basis hiervan is het slim om jezelf de vraag te stellen: heb ik genoeg pensioen om straks rond te komen? Om daarachter te komen, is het belangrijk dat je goed op de hoogte bent van je eigen situatie.

Allereerst: de pensioenregeling bestaat niet alleen uit ouderdomspensioenen. Ze regelt ook het pensioen na overlijden voor je nabestaanden. En word je langdurig ziek? Dan zijn de voorzieningen bij arbeidsongeschiktheid van toepassing. Voor je eigen pensioen geldt: hoe eerder je je hierin verdiept, hoe eerder je kunt bijsturen als dat nodig is!

Het is daarom verstandig nu al uit te zoeken hoeveel pensioen je straks krijgt en of dat genoeg is. Via de pensioenplanner krijg je hierin inzicht. Valt het je tegen? Dan is het misschien goed zelf extra geld bij te sparen naast je pensioen.

De pensioenplanner vind je door op www.pdnpensioen.nl in te loggen op 'Mijn PDN-pensioen'. Op de website vind je via de link 'Genoeg pensioen' ook een rekentool om je inkomsten en uitgaven na je pensioen op een rij te zetten.

Column door Irene van den Berg

Als ik vanaf nu het hele jaar niet meer pieker, dan staat 2020 nog steeds hoog in mijn pieker Top 10. Met dank aan het coronavirus. Vooral 's nachts lig ik nogal eens te malen. Als alles donker en zwart is. Als er niemand wakker is die me even vertelt dat het allemaal wel meevalt. Dan draait mijn brein soms in rondjes om telkens bij hetzelfde hopeloze punt uit te komen. Dan beginnen mijn gedachten met 'Wat als?' of nog erger: 'Had ik maar'.

Veel mensen piekeren. Je verwacht misschien dat we ons het meest druk maken over onze relatie, kinderen of gezondheid. Toch gaan onze zorgen opvallend vaak over geld. Onze financiën staan - na ons werk - op plek twee van zaken die onze nachtrust verstoren. We piekeren zoveel over geld, omdat het raakt aan onze bestaanszekerheid. De behoefte om voor onszelf en ons gezin te zorgen, zit diep bij de mens. De angst dat dat door geldproblemen niet lukt, kan veel spanning opleveren.

Niet alleen arme mensen hebben geldzorgen. Uit onderzoek blijkt dat een kwart van de Nederlanders met een bovenmodaal inkomen geregeld piekert over geld. Dat komt omdat we niet alleen geldzorgen hebben door een tekort aan geld, maar ook door een gebrek aan inzicht. Als je niet goed weet wat er allemaal in- en uitgaat, geeft dat een onrustig gevoel.

Grip op je inkomen krijgen, is niet altijd mogelijk. Overzicht is

wél iets waar je zelf invloed op hebt. Lig je 's nachts wakker van vragen als 'Wordt er straks gekort op mijn pensioen?' of 'Hadden we die caravan wel moeten kopen?', plan dan overdag tijd in om een begroting te maken van wat er in- en uitgaat, plus een overzicht van je vermogen.

Ja, dat is saai werk. Maar van piekeren ga je je ook niet beter voelen. Het werkt zelfs averechts. Uit onderzoek van de Universiteit van Yale blijkt dat je door piekeren minder goed problemen kunt oplossen. Proefpersonen werden door meditatie aangezet tot piekeren. Ze bedachten vervolgens minder slimme oplossingen en ze werden onzeker over hun eigen vermogen om oplossingen goed uit te voeren.

Een slechte nachtrust tast ook het concentratievermogen aan. Daardoor wordt het alleen maar lastiger om goede beslissingen te nemen. Grip op je financiën is dus niet alleen de basis voor een goede nachtrust. Andersom is goed slapen een voorwaarde om controle te krijgen over je geldzaken. Als je het zo bekijkt, is het niet eens zo erg dat je administratie doen zo slaapverwekkend is.

Irene van den Berg is journalist en columnist, met als specialisatie geld en psyche. In haar artikelen onderzoekt zij ons economisch gedrag. Irene schrijft onder meer voor het AD, Radar+ en Psychologie Magazine.

Colofon

PDN Magazine verschijnt 2 keer per jaar en is bestemd voor alle deelnemers van PDN. Voor blinden en slechtzienden is een gesproken versie van PDN Magazine kosteloos verkrijgbaar.

Hoofdredactie

Ilona Suijkerbuijk

Eindredactie

Ron van Berkel, Bex*communicatie

Redactie

Mark Gerards, Karin Grannetia, Monique van Heeswijk, Maurice Mennens

Fotografie

Mark Gerards, stockphoto

Deze editie kwam tot stand met dank aan:

Jan Janssen, Jeroen Nooijens,

Irene van den Berg, Edith Schippers

Ontwerp

Perron 9

www.perron9.nl

Druk

arsprintmedia

www.arsprintmedia.nl

Verspreiding

PostNL

Redactieadres

PDN t.a.v. Ilona Suijkerbuijk

Postbus 6500

6401 JH Heerlen

redactie.pdn@dsm.com

(045) 578 21 57

Vragen over je pensioen?

www.pdnpensioen.nl

Of bel/mail naar de Pension Desk

(045) 578 81 00

info.pdn@dsm.com

Aan de inhoud van dit magazine kunnen geen rechten worden ontleend. Bij de samenstelling van dit nummer is de redactie met de grootst mogelijke zorg te werk gegaan. Echter, cijfers en/of informatie kunnen in voorkomende gevallen al tijdens de productieperiode achterhaald zijn. PDN noch DPS aanvaardt enige aansprakelijkheid voor schade als gevolg van onjuistheden of het afgaan op de informatie. Rechten kunnen uitsluitend worden ontleend aan het voor de deelnemer geldende pensioenreglement.